

PRIIMTI TEKSTAI

P8_TA(2014)0040

Žmogaus teisės Uzbekistane

2014 m. spalio 23 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl žmogaus teisių Uzbekistane (2014/2904(RSP))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į ankstesnes rezoliucijas dėl Uzbekistano,
 - atsižvelgdamas į 2011 m. gruodžio 15 d. rezoliuciją dėl ES strategijos dėl Centrinės Azijos įgyvendinimo eigos¹,
 - atsižvelgdamas į 2007 m. birželio 21 ir 22 d. vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime patvirtintą ES strategiją dėl naujos partnerystės su Vidurine Azija ir 2008 m. birželio 24 d. ir 2010 m. birželio 28 d. Komisijos ir Tarybos bendras pažangos ataskaitas,
 - atsižvelgdamas į Užsienio reikalų tarybos 2009 m. ir 2010 m. spalio mėn. išvadas,
 - atsižvelgdamas į 2012 m. gruodžio 11 d. rezoliuciją dėl skaitmeninės laisvės strategijos ES užsienio politikoje²,
 - atsižvelgdamas į Užsienio reikalų tarybos 2014 m. gegužės 12 d. patvirtintas ES žmogaus teisių gaires dėl saviraiškos laisvės internete ir realiame gyvenime,
 - atsižvelgdamas į tai, kad per 2013 m. lapkričio 20 d. vykusį ES ir Vidurinės Azijos šalių ministrų susitikimą buvo paskelbta apie Vidurinės Azijos šalims 2014–2020 m. laikotarpiu numatytą skirti 1 mlrd. EUR dydžio finansavimą pagal ES vystomojo bendradarbiavimo priemonę;
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 135 straipsnio 5 dalį ir 123 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi, nors Uzbekistanas yra prisiėmęs įsipareigojimus, susijusius su žmogaus teisių (įskaitant saviraiškos, susirinkimų, asociacijų ir religijos laisves, įtvirtintas

¹ OL C 168 E, 2013 6 14, p. 91.

² Priimti tekstai, P7_TA(2012)0470.

Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte) apsauga ir kankinimų draudimu, įtvirtintu Konvencijoje prieš kankinimą, įgyvendinant šiuos įsipareigojimus pasiekta menka pažanga;

- B. kadangi Uzbekistano valdžios institucijos, siekdamos įtvirtinti savo represinį režimą, pateikė politiniais motyvais grindžiamus kaltinimus ir įkalino tūkstančius asmenų, visų pirma žmogaus teisių ir opozicijos aktyvistų, žurnalistų, religinių veikėjų, menininkų ir kitų, kaip manoma, kritišką požiūrį išreiškusių asmenų; taip pat kadangi pagal organizacijos „Žurnalistai be sienų“ 2014 m. spaudos laisvės pasaulyje indeksą Uzbekistanas užėmė 166-ąją vietą iš 180 šalių, o organizacija „Freedom House“ pateikė vertinimą, kad šioje šalyje, jos spaudoje ir internete laisvė neužtikrinama; kadangi Uzbekistane sistemingai varžomos ir pažeidžiamos skaitmeninės laisvės;
- C. kadangi tarp įkalintųjų vien tik už tai, kad taikiai naudojosi savo teise į saviraiškos laisvę, yra 15 žinomų žmogaus teisių aktyvistų¹, penki žurnalistai², keturi taikios politinės opozicijos aktyvistai³ ir trys nepriklausomi religiniai veikėjai⁴; kadangi dar septyni asmenys buvo įvertinti kaip vyriausybės kritikai arba jie buvo 2005 m. gegužės 13 d. žudynių Andižane, per kurias Uzbekistano vyriausybės pajėgos sušaudė ir nužudė šimtus protestuotojų, kurių dauguma protestą reiškė taikiai, liudininkai⁵; kadangi daugelis įkalintųjų sunkiai serga, jie buvo kankinami, o kalėjimo bausmės buvo savavališkai pratęstos jiems kalint;
- D. kadangi Uzbekistano vyriausybė, susidūrusi su nuolatiniu išoriniu spaudimu, įskaitant sankcijas, karinės pagalbos teikimo apribojimus ir kitą ryžtingą, viešą ir konkrečią jos tarptautinių partnerių reiškiamą kritiką, palaipsniui ėmėsi veiksmų siekdama gerinti padėtį žmogaus teisių srityje, įskaitant tai, kad prieš svarbius dvišalius susitikimus arba aukšto lygio vizitus buvo išlaisvinti kai kurie asmenys, įkalinti pareiškus politiniais motyvais grindžiamus kaltinimus;
- E. kadangi Uzbekistano vyriausybė vis dar nesutinka, kad būtų atliktas nepriklausomas 2005 m. įvykdytų šimtų žmonių žudynių Andižane tyrimas; kadangi daugiau kaip 200 asmenų vis dar kalinami pagal nuosprendžius, susijusius su įvykiais Andižane; šie asmenys buvo nuteisti per uždarus teismo posėdžius, per kuriuos buvo rimtų tinkamo proceso pažeidimų, be to, esama požymių, kad siekiant išgauti prisipažinimus buvo naudojami kankinimai; kadangi kai kuriems nusikaltimams, susijusiems su Andižano žudynėmis, ir kankinimo nusikaltimui taikoma universalioji jurisdikcija;
- F. kadangi 2009 ir 2010 m. Taryba atšaukė ES sankcijas, kad „paskatintų Uzbekistano valdžios institucijas imtis tolesnių esminių veiksmų teisinės valstybės principų laikymuisi ir žmogaus teisių padėčiai vietoje gerinti“, taip pat nurodydama, kad „Taryba

¹ Azam Farmonov, Mehriniso Hamdamova, Zulhumor Hamdamova, Isroiljon Kholdorov, Nosim Isakov, Gaybullo Jalilov, Nuriddin Jumaniyazov, Matluba Kamilova, Ganikhon Mamatkhanov, Chuyan Mamatkulov, Zafarjon Rahimov, Yuldash Rasulov, Bobomurod Razzokov, Fahriddin Tillaev ir Akzam Turgunov.

² Solijon Abdurakhmanov, Muhammad Bekjanov, Gayrat Mikhliboev, Yusuf Ruzimuradov ir Dilmurod Saidov.

³ Murod Juraev, Samandar Kukanov, Kudratbek Rasulov ir Rustam Usmanov.

⁴ Ruhiddin Fahriddinov, Hayrullo Hamidov ir Akram Yuldashev.

⁵ Dilorom Abdukodirova, Botirbek Eshkuziev, Bahrom Ibragimov, Davron Kabilov, Erkin Musaev, Davron Tojiev ir Ravshanbek Vafoev.

toliau nuolat stebės žmogaus teisių padėtį Uzbekistane“ ir kad „dialogo ir bendradarbiavimo mastas ir kokybė priklausys nuo Uzbekistano vykdomų reformų“;

- G. kadangi pagal naujausius pranešimus nuimant medvilnės derlių vis dar plačiai naudojamas priverčiamasis ir vaikų darbas, nors Uzbekistano valdžios institucijos įsipareigojo kovoti su šia praktika, be to, kadangi, remiantis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) 2013 m. lapkričio 19 d. ataskaita, milijonas Uzbekistano piliečių, ir suaugusiųjų, ir vaikų, Uzbekistano vyriausybės verčiami nepriimtinais sąlygomis dalyvauti nuimant medvilnės derlių, o atsisakius jiems taikomos baudmės;
- H. kadangi vis dar vyksta derybos dėl Uzbekistano priėmimo į Pasaulio prekybos organizaciją (PPO) ir kadangi į ES ir Uzbekistano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą įtraukta aiški pagarbos demokratijai ir žmogaus teisėms išlyga, kurios susitarimo šalys yra įsipareigojusios laikytis;
1. dar kartą pažymi ES ir Uzbekistano santykių ir politinio bei ekonominio bendradarbiavimo stiprinimo svarbą, tačiau pabrėžia, kad šie santykiai turi būti grindžiami abipuse pagarba demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių principams, kaip aiškiai įtvirtinta ES ir Uzbekistano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarime;
 2. ragina nedelsiant ir besąlygiškai išlaisvinti visus asmenis, įkalintus pareiškus politiniais motyvais grindžiamus kaltinimus, suimtus už tai, kad taikiai reiškė savo politinius įsitikinimus, aktyviai dalyvavo pilietinės visuomenės ar žurnalistinėje veikloje arba reiškė religinius įsitikinimus;
 3. pabrėžia, kad visiems asmenims, kurie, kaip įtariama, vykdė smurtinius veiksmus, turėtų būti užtikrintas naujas ir teisingas jų bylos nagrinėjimas laikantis tarptautinių standartų ir tuo atveju, jei jie bus pripažinti kaltais, jiems turėtų būti taikomos baudžiamosios ir (arba) administracinės sankcijos, taip pat laikantis tarptautinių standartų;
 4. ragina Uzbekistano valdžios institucijas uždrausti kankinimus, nedelsiant ir besąlygiškai nutraukti bet kokios formos kankinimus ir prievartą kalėjimuose bei nederamą elgesį kardomojo kalinimo ir pataisos įstaigose, įskaitant tai, kad turi būti užtikrinama neribota galimybė naudotis gynėjo paslaugomis visais tyrimo etapais, galimybė nedelsiant gauti tinkamas medicininės priežiūros paslaugas, atkurta nepriklausoma kalėjimų priežiūra, o visų kalinių šeimoms turi būti teikiama išsami informacija apie jų giminaičių buvimo vietą ir esamą sveikatos būklę;
 5. ragina Uzbekistano valdžios institucijas iširti visų pareigūnų, saugumo tarnybos darbuotojų ir pataisos sistemos personalo, kurie tariamai kankino kalinius ir sulaikytuosius ir netinkamai su jais elgėsi arba atmetė prašymus dėl medicininės priežiūros, elgesį ir kaltuosius patraukti atsakomybėn;
 6. ragina Uzbekistaną laikytis visų tarptautinių rekomendacijų, susijusių su kankinimų uždraudimu, ir įsakyti nedelsiant uždaryti Jaslyko kalėjimą Nr. 64/71, patenkinti 11-os pagal specialiąsias Jungtinių Tautų procedūras paskirtų asmenų, įskaitant JT specialųjį pranešėją kankinimo klausimais, prašymą leisti atvykti į šalį ir leisti Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komitetui ir kitiems nepriklausomiems stebėtojams nekliudomai vykdyti nepriklausomą kalėjimų stebėseną;

7. ragina Uzbekistano vyriausybę liautis taikius praktiką, pagal kurią kaliniai, kalinami pareiškus politiškai motyvuotus kaltinimus ir turintys teisę į amnestiją pagal metines amnestijų deklaracijas, savavališkai išimties tvarka nepaleidžiami pagal amnestiją ir savavališkai pratęsiamas kalėjimo laikas už smulkius nusižengimus arba vadinamuosius kalėjimo taisyklių pažeidimus pagal Baudžiamojo kodekso 221 straipsnį dėl „bausmės atlikimo sąlygų nesilaikymo“;
8. ragina Uzbekistano valdžios institucijas paisyti moterų teisių ir visų pirma laikytis Jungtinių Tautų komiteto prieš kankinimą rekomendacijų;
9. ragina ES vyriausiąją įgaliotinę, EIVT ir valstybes nares nedelsiant pradėti vykdyti strategiją, pagal kurią siekiama spausti Uzbekistaną konkrečiai ir pastebimai pagerinti žmogaus teisių laikymąsi per ateinančius mėnesius, ir nustatyti Andižano žudynių dešimties metų sukakties datą kaip galutinį pažangos padarymo terminą; ragina EIVT suteikti Parlamentui informaciją apie Uzbekistano režimo atstovus, kurie patraukti atsakomybėn už Andižane įvykdytus nusikaltimus, įskaitant 12 asmenų, kurių atžvilgiu ES, reaguodama į žudynes, nustatė sankcijas, kurios vėliau buvo panaikintos;
10. pabrėžia, kad konkretus pagerėjimas, be kita ko, turėtų apimti sąlygų, kurias 2010 m. nustatė ES užsienio reikalų ministrai, įvykdymą, t. y. turi būti: 1) paleisti visi įkalinti žmogaus teisių gynėjai ir sąžinės kaliniai, 2) šalyje leidžiama netrukdomai veikti nevyriausybinėms organizacijoms, 3) visapusiškai bendradarbiaujama su visais svarbiais JT specialiaisiais pranešėjais, 4) užtikrinta žodžio ir žiniasklaidos laisvė, 5) toliau praktiškai įgyvendinamos konvencijos dėl kovos su vaikų darbu ir 6) Uzbekistano rinkimų procesas visiškai suderintas su tarptautiniais standartais;
11. mano, kad, jei šiose srityse nebus reikšmingos pažangos, ES turėtų imtis iniciatyvos ir pateikti JT žmogaus teisių tarybai rezoliuciją pagal 4 punktą, pagal kurią Uzbekistano atžvilgiu būtų nustatytas specialus konkrečiai šaliai pritaikytas mechanizmas ir užtikrintas nuolatinis ir aktyvus Žmogaus teisių komiteto dalyvavimas vykdant stebėseną, teikiant viešas ataskaitas ir rengiant diskusijas dėl žmogaus teisių padėties Uzbekistane;
12. be to, kadangi nereikia teikti atitinkamos informacijos apie padėtį Bendradarbiavimo tarybai, nes tai ypatingos skubos atvejis, ragina, vadovaujantis Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo 2 ir 95 straipsniais, pranešti Uzbekistanui, kad, jei jis nepadarys pažangos pirmiau minėtais žmogaus teisių klausimais per ateinančius šešis mėnesius, ES taikys tikslines sankcijas;
13. ragina valstybes nares laikytis Elgesio kodekso ginklų eksporto srityje ir reglamentų dėl dvejetainio naudojimo prekių ir technologijų eksporto;
14. ragina Uzbekistano valdžios institucijas visapusiškai įgyvendinti 2011 m. gruodžio 15 d. Parlamento rezoliuciją dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Uzbekistano Respublikos partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo protokolo, pagal kurį iš dalies pakeičiamas susitarimas ir jo nuostatos pradedamos taikyti dvišalei prekybai tekstilės gaminiais atsižvelgiant į dvišalio prekybos tekstilės gaminiais susitarimo galiojimo pabaigą, sudarymo¹;

¹ OL C 168 E, 2013 6 14, p. 195.

15. prašo, kad Taryba, Komisija ir EIVT pateiktų Parlamentui viešą priemonių, kurių ėmėsi ES, siekdama priversti Uzbekistaną laikytis žmogaus teisių kriterijų, kuriuos 2010 m. nustatė ES užsienio reikalų ministrai, įvertinimą, ragina JT žmogaus teisių tarybą nustatyti Uzbekistano stebėsenos mechanizmą, ragina Tarybą ir Komisiją patobulinti savo dialogą su Uzbekistano vyriausybe žmogaus teisių klausimais ir tikisi, kad EIVT ryžtingai iškels klausimą dėl visų svarbiausių žmogaus teisių pažeidimų atvejų per ES ir Uzbekistano dialogo žmogaus teisių klausimais susitikimą, numatytą surengti lapkričio mėn., ir pasieks, kad šie susitikimai būtų labiau orientuoti į rezultatus ir būtų išėta iš dabartinės aklavietės, keliančios didelį nusivylimą;
16. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Uzbekistano Respublikos prezidentui, vyriausybei ir parlamentui, EIVT, Tarybai, Komisijai, Europos Tarybai, ESBO ir JT žmogaus teisių tarybai.